№ 37 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 31 **1892** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 31 № 37

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւայնը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչ է նշանակում ընտրութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Բագուից. Նամակ Նոր-Բայազէտից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մկրտիչ Խրիմեան. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Գաւառական պատգամաւորի պատասխանը.

ԻՆՉ Է ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

—

Մենք հայերս համ ուզում ենք ամեն բանում հետևել Եւրոպային, համ էլ ամեն քայլափոխում դարձեալ ընկնում ենք ասիականութեան մէջ:

Վերառնենք մեր ընտրողական գործը. համ մտցրել ենք մեզ մօտ իբր թէ կանոնաւոր քուէարկութիւն, այն էլ գաղտնի քուէարկութիւն՝ քուէտուփերով,—համ էլ այդ նոյն քուէարկութեան գործում ղեկավարվում ենք ոչ թէ ընդհանուր մարդկային լօգիկայով, կամ ընդհանուր պետական օրէնքներով, այլ մեր բնածին ասիական, նահապետական հայեացքներով...

Էլ ի՞նչ հարկաւոր է ընտրութիւն, քուէարկութիւն, քուէտուփ, քուէների հաշիւ՝ երբ ամեն մարդ ընտրված է համարվում, ով ինչքան ձայն էլ ստանայ...

Մինչդեռ այն մեր հաստատութիւնների մէջ, որոնք ղեկավարվում են հաստատված կանոնադրութիւններով և ենթարկվում են պետական ընդհանուր օրէնքների ոգուն, ինչպէս են օրինակ „Մարդասիրական“, „Բարեգործական“ կամ „Գրքերի հրատարակութեան“ ընկերութիւնները, քուէարկութիւնը կատարվում է ընտրողական ընդհանուր օրէնքների տրամաբանութեան համեմատ և ընկերութեան վարչութեան կամ խորհրդի անդամ, նախագահ կամ քարտուղար կարող է ընտրված համարվել միայն այն անձը, որը ստացել է աւելի մեծ թւով սպիտակ քուէներ քան սևերը,—մեր եկեղեցական ընտրութիւններում, ընդհակառակն, ամեն բան դեռ ևս անորոշ է: Ընտրված է համարվում և այն մարդը, որը աւելի շատ սպիտակ քուէներ է ստացել քան սևերը, նմանապէս ընտրված է համարվում և այն մարդը, որը սև քուէներ աւելի շատ է ստացել, քան սպիտակները:

Եթէ այդպէս է, էլ ի՞նչ հարկաւոր է ընտրութիւն, քուէարկութիւն... Աւելի լաւ չէ՞ր լինի ժողովում բերանացի կանչել՝ „ուզում ենք այս ինչ մարդուն, կամենում ենք այն ինչ անձին...“

Թէ չէ՝ փառաւոր կերպով դնում ենք քուէտուփ, կատարում ենք քուէարկութիւն,—և մխիթարում ենք մեզ թէ մարդ ենք ընտրել՝ երբ թեմական պատգամաւորը 96 ձայնից 46 սպիտակ քուէ է ստացել և 50 սև, իսկ կանդիդատը 43 սպիտակ քուէ է ստացել և 53 սև... Այդ կատարվել է Թիֆլիսում և այդ տեսակ գործողութիւն մենք ընտրութիւն և քուէարկութիւն ենք համարել:

Հիմա նայենք ի՞նչ է կատարվել Երևանում: Քուէարկում են 48 պատգամաւորներ. թեմական պատգամաւորը ստանում է 34 սպիտակ և 14 սև, իսկ նրա կանդիդատը ստանում է 23 սպիտակ և 25 սև: Թէ առաջինին և թէ երկրորդին ժողովը ընտրված է համարում: Եթէ առաջինը այն պատճառով ընտրված է համարվում, որ սպիտակներ աւելի շատ է ստացել, քան սևերը, ուրեմն ի՞նչպէս երկրորդը կարող է նոյնպէս ընտրված համարվել՝ աւելի շատ սև քուէներ ստացած լինելով, քան սպիտակներ...

Գեղեցիկ տրամաբանութիւն. էլ ի՞նչ հարկաւոր է ադմուկ, ջանք, աշխատանք, ընտրողական ժողով, ընտրութիւն, քուէտուփ, քուէարկութիւն, ձայների հաշւելը և այլն և այլն,—երբ ամեն դէպքում մարդը ընտրված է համարվում, որքան էլ ստացած լինի նա սև և սպիտակ քուէներ... Նա, որը սպիտակները սևերից շատ է ստացել,—ընտրված է. նա, որը սևերը սպիտակներից շատ է ստացել,—նոյնպէս ընտրված է...

Եւ դա անուանվում է ընտրութիւն: Ուղիղ մանուկների խաղի պէս. „ասենք թէ այդ աթոռը՝ կառք է, իսկ այդ երեք աթոռները ձիեր են“, ասում են մանուկները իրար մէջ խաղալիս: Մեր ընտրութիւնները ուղիղ, որ այդ մանկական խաղերին են նմանվում:

Ոչ, պարոններ, ժամանակ է վերջապէս մանկական անձնախաբէութեամբ չը զբաղվել, այլ լուրջ կերպով վերաբերվել հասարակաց գործերին. 46 սպիտակ քուէ ստանալ և 50 սև չէ նշանակում ընտրված լինել, նոյնպէս և 23 սպիտակ քուէ ստանալ և 25 սև՝ չէ նշանակում ընտրվել, այլ նշանակում է սևանալ: Եթէ, ինչպէս Թիֆլիսում, ոչ պատգամաւորը, ոչ էլ կանդիդատը չեն ընտրվել, այլ երկուսն էլ սևացել են,—նոր ընտրութիւն կատարեցէք թէ պատգամաւորի և թէ կանդիդատի: Եթէ, ինչպէս Երևանում, ընտրվել է միայն պատգամաւորը, իսկ կանդիդատը սևացել է,—անմիջապէս ընտրեցէք նոր կանդիդատ:

„Է՛հ, շատ խիստ էլ չը պէտք է լինել“, կը պատասխանեն մեզ ամեն բանին անփոյթ կերպով, նահապետական անփոյթութեամբ վերաբերվողները... Ձէ, ներեցէք. ժամանակ է արդէն դադար տալ մանկական խաղերին, ժամանակ է վերջ տալ կամայականութեանը, անձնախաբէութեանն ու անփոյթ վերաբերման դէպի ամեն հասարակաց լուրջ խնդիրները:

„Է՛հ, ի՞նչ էք այդքան մանրակրկիտ կերպով վերաբերվում դէպի ամեն բան. մենք էլ գիտենք թէ իսկապէս ընտրված չենք, բայց փոքր ինչ ներողամիտ եղէք... Ասենք թէ ընտրված ենք... Չէ՞ որ մենք Ասիայումն ենք և ոչ թէ Եւրոպայում, թէև փքվում ենք որ Եւրոպայում ուսում ենք առել...“ Ձէ՛, ներեցէք. անվերադառնալի անցել են այն ժամանակները, երբ մեր հին սերունդը ամեն բան՝ նահապետական, տնային կերպով, անփոյթ, ձախ ձեռքով, ուրիշի խաթրու էր կատարում... Անցել են և մեր մանկական օրերը, երբ մենք մանկական խաղեր էինք խաղում: Այժմ ձեր առջև հետզհետէ բուսնում են աւելի և աւելի լուրջ հասարակաց խնդիրներ, որոնք ձեզանից պահանջում են քաղաքացիական պարտաւորութիւնների ճիշդ կատարումը... Արդեան կեանքը դնում է ձեր առջև երկու անողորմ պահանջներ՝ իրաւունք և պարտաւորութիւն, դնում է ձեր առջև մի մեծ խնդիր՝ քաղաքացիական պ ա ր տ ա ճ ա ն ա չ ո ւ թ ի ւ ն:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Մարտի 23-ին

Հայոց թատրոնը նախանձելի աջողութեամբ շարունակում է իր գործը. ոգևորված հասարակութիւնը կատարելապէս լցնում է թատրոնը ամեն անգամ. դատարկ ոչ մի տեղ չէ մնում:

Դերասանների ընկերութիւնը աւելի քան գոհ է այս դրութիւնից. նա երբէք այսպիսի աջողութիւն չէր սպասում. չէր սպասում և այն սիրալիր համակրութեան, որ վայելում է ամեն մի քայլում:

Երիտասարդների մի խումբ, որը կղզիացած կեանք էր վարում, որը ոչ մի կերպով հասարակութեան մէջ չէր երևում, ոչ մի նպատակայարմար գործով չէր պարապում, այսօր, երիտասարդներին յատուկ եռանդով, գիշեր-ցերեկ աշխատում է դերասանական խմբին բաւականութիւն պատճառած լինել, համակրութիւն ցոյց տալ, հիւրասիրել և ծաղկէ փնջերով, պսակներով և զանազան տեսակ ընծաներով մխիթարել և մխիթարված լինել....

Ի՞նչ է անում այդ բոլորի փոխարէն դերասանական խումբը. այս համակրութեան ցոյցերը, այս սիրալիր ընդունելութիւնը ինչով է ուզում փոխարինած լինել.—ինչ է պակասում նրանց.— և ոչինչ. ոչ սպասելիք պիտի ունենան այլ ևս և ոչ մի պահանջ. ամենայն ինչ կատարեալ է....

Այս բոլորից յետոյ հասարակութիւնը ամենայն իրաւունքով պիտի սպասէ դերասանական խմբից աւելի եռանդ, աւելի հոգացողութիւն և աւելի պարտաճանաչութիւն՝ ներկայացումները ճոխացնելու և գործը կարգին ու կանոնաւոր պահելու վերաբերեալ:

Սակայն, տարաբաղդաբար, ընդհակառակն ենք նկատում.... Բաւական չէ, որ անխիղճ կերպով կրճատած դերերով են բեմ դուրս գալիս, դեռ դերերն էլ չեն խմանում, որպէս հարկն է: Ասածիս շօշափելի ապացոյց կարող է լինել երէկվայ ներկայացումը: Երէկ «Ռուզան» պիէսան էին խաղում. ինչպէս միշտ, այս անգամ ևս ասեղ գցելու տեղ չը կար թատրոնում: Այդպիսի անաջող ներկայացում երբէք չէինք սպասի փոքր ի շատէ փորձված և իր գործը ճանաչող դերասանական խմբից: Խաղը սկզբից մինչև վերջն անցաւ շատ սառն և թոյլ. խայտառակի պէս ոչ ոք չը գիտէր իր դերը. նոյն իսկ տիկին Սիրանոյշ, ներկայացման հերոսուհին, տեղ-տեղ այն աստիճան կակազում և դէմ էր ընկնում, որ լսելն անտանելի էր.... Հասարակութեան դժգոհութիւնը ընդհանուր էր. գտնվեցան մարդիկ, որոնք մինչև ներկայացման վերջը չուզեցան մնալ:

«Օտէլլօ»-ից յետոյ, այս երկրորդ անաջող ներկայացումն էր. այդ անաջողութիւնը բնականաբար կրկնապատկեց մի անգամ ծագած դժգոհութիւնը: Պէտք է խիստ զգոյշ լինել և իզուր տեղն առիթ չը տալ հասարակութեան սառչելուն. անկարելի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

—

Ամեն մի անհատ իրաւունք ունի իր սեփական և անկախ կարծիքն ու համոզմունքն ունենալու, ուրեմն և իրաւունք ունի այդ կարծիքն ու համոզմունքն արտայայտելու: Բայց երբ այդ անհատը վստահութիւն է առնում իր կարծիքը հրապարակով—տպագրական խօսքի միջոցով—յայտնելու, նա անպայման պէտք է գիտենայ և այն, որ այդ դէպքում կրկնակի պատասխանատուութիւն է առնում իր վրա:

Քառասուն և հինգ պատգամաւորների մարտի 8-ի ժողովին չը մասնակցելու դէպքը առիթ է տուել շատերին իրանց անհատական կարծիքներն յայտնելու այդ մասին: Թիֆլիսի հայոց մի երկու թերթերն ևս չը վարանեցան իրանց մեղադրական ճառերը կարդալու: Եւ թերևս անմիտ մեղադրանքներ կարդալով մարտի 8-ի ժողովին չը մասնակցող գաւառական (ինչու միայն գաւառական) պատգամաւորներին՝ աշխատում էին ապացուցանելու և այն, որ այդ պատգամաւորներն իրաւունք չունէին ժողովին չը մասնակցելու, որովհետև նրանք ուղարկված էին իրանց ընտրողներից միմիայն մի պարտաւորութիւնով, այն է՝ իրանց քուէով, համաձայն իրանց ընտրողների տրամադրութեան, մասնակցել թեմական պատգամաւորի ընտրութեանը և տալ մէկին (գուցէ ուզում է ասել պ. Ա. Յովհաննիսեանի կամ դրա նման մէկին) այդ քուէն: Բացի այդ, այդպիսիների կարծիքով, գաւառացի պատգամաւորների վարմունքը օրինակելի չէ: Նախ՝ որ եթէ ժողովին չը մասնակցող պատգամաւորների վարմունքը օրինաւոր կը լինի, փոյթ չէ թէ այդ վարմունքը օրինակելի է թէ ոչ: Երկրորդ՝ մենք չենք կարող հասկանալ թէ ինչու այդպէս գրողները իրանց ասած մ ի ա կ պարտաւորութիւնը վերագրում են ժողովին չը մասնակցող գ ա ւ ա ռ ա կ ա ն պատգամաւորներին միայն, և ոչ բոլոր պատգամաւորներին: Միթէ միայն գաւառական պատգամաւորներն են ընտրված ծխականներից՝ միայն քուէ տալու պարտաւորութիւնով, իսկ ժողովին չը մասնակցող Թիֆլիսի եկեղեցական պատգամաւորները մ ի ք ա ն ի պարտաւորութիւններով և իրաւունքներով: Միթէ Թիֆլիսի պատգամաւորներն ընտրված են գաւառացի պատգամաւորներից տարբեր պարտաւորութիւններով և իրաւունքներով: Բոլորովին ոչ: Բոլոր պատգամաւորների իրաւունքներն ու պարտականութիւնները միատեսակ են: Ուրեմն ինչ հիման վրա այդ թերթերը իրանց մեղադրանքը ուղղեցին միայն գաւառական պատգամաւորներին: Արդեօք սա տենդային դրութիւնից առաջացած ա ր ս ո ւ ր դ չէ:

Այժմ անցնենք հակառակորդների ասածների աւելի նշանաւոր կէտին: Դրանց կարծիքով եկեղեցական պատգամաւորները մ ի մ ի ա յ ն մ ի ք ո ւ է տալու պարտաւորութիւնով են ընտրված և այս կարծիքը հաստատելու համար նրանք դիմում են Պօլօժէնիէին, փոխարքայի հրահանգին, սովորութեանը, աւանդութեանը և վերջապէս այն խօսքերին, թէ՝ «թեմի առաջնորդը եկեղեցական պատգամաւորների ընտրութեան գործում հանդիսանում է ոչ թէ միայն ընտրութիւնը կատարող իշխանութիւն, այլ և ընտրութեան եղանակը, ընտրութեան մասնակցողների թիւը որոշող, կարգադրող և սահմանող իշխանութիւն»: Շատ գեղեցիկ: Մենք կատարելապէս համաձայն ենք այդ վերջին խօսքերի հետ, բայց չէ որ թեմական առաջնորդի այդ տեսակ իշխանական իրաւունքները դեռ ապացոյց չեն կարող լինել այն խօսքերին թէ՝ պատգամաւորները միմիայն մի քուէ տալու պարտաւորութիւնով են օժտված: Առաջնորդի այդ սոսկ ա դ մ ի ն ի ս տ ր ա կ ա ն իրաւունքները չեն կարող ապացուցել այն՝ թէ ժողովի բոլոր իրաւունքներն ու պարտականութիւնները պատկանում են, բացի մի քուէ տալու պարտաւորութիւնից, բացառապէս նրան, առաջնորդին: Եթէ այդպէս լինէր, այն ժամանակ պատգամաւորների մի տեղ խմբվելը ժողով չէր կարող անուանվել և ընտրողները իսկապէս կը լինէին ոչ թէ պատգամաւորները՝ այլ առաջնորդը: Ը ն տ ր ե լ չ է ն շ ա ն ա կ ո ւ մ թ է մ ի ա յ ն ք ո ւ է տ ա լ, ա յ լ հ ա ր կ ա ւ ո ր է, ո ր ա յ դ ք ո ւ է ն ը ն տ ր ո ղ ը տ ա յ ի ր ց ա ն կ ա ց ա ծ ի ն:

Եթէ հակառակորդների ասածն ընդունելու լինենք, այն ժամանակ պէտք է այն եզրակացութեան գանք, որ որովհետև պատգամաւորները միայն քուէ տալու իրաւունքով են մասնակցում ժողովին, այդ պատճառով նրանք լիազօրութիւն չունեն ընտրելիների անունները առաջարկելու, այլ պէտք է իրանց քուէն միայն տան այս ինչ կամ այն ինչ ընտրելիին, որի անունը տալու և քուէարկելու առաջարկութիւնն անելու իրաւունքը պատկանում է առաջնորդին: Եթէ այսպէս է, ուրեմն ինչ հիման վրա մի ժողովական առաջարկել է quasi-ժողովին ընտրել պ. Յովհաննիսեանին և այս վերջինս առաջարկել է ընտրել իրան արժանի մի ուրիշին. չէ՞ որ պ. Յովհաննիսեան և իր առաջարկածը այնտեղ մի մի պատգամաւորներ էին և ուրիշ ոչինչ և նրանց պարտաւորութիւնը, իրանց ասելով, միմիայն մի քուէ տալու մէջ էր կայանում և նրանց ընտրողները ոչ մի այլ լիազօրութիւն չէին կարող տալ նրանց, բացի քուէ տալու լիազօրութիւնից: Բայց այս միթէ պ. Յովհաննիսեան և իր հետ մի քանիները լիազօրութիւն

է, որ այդպիսի դժգոհութիւնները խոչընդոտ չը հանդիսանան թատրօնական գործի նախանձելի աջողութեանը....

Դժգոհութեան մի այլ առիթ ևս: Յայտնի է ամբողջ հասարակութեան, որ դերասանների ընկերութիւնը լաւ մուտք է ունենում, աւելի լաւ, քան Թիֆլիսում. յայտնի է նաև, որ այդ մուտքի առաւել մասը յատկացվում է խմբի մի քանի անդամներին միայն. միւս անդամները, համաձայն պայմանի ռօճիկ են ստանում.... Բացի դրանից, քաջ յայտնի է և այն, որ աչքի ընկնող դերասանուհին և դերասանը, իրանց նպաստի երեկոյեան, բացի ընծաներից, ստանում են և խաղարկութեան տոմսակներ, և կանխիկ դրամ. այդպէս ստացաւ պ. Պետրոսեան իր նպաստի երեկոյեան: Ինչ կասկած, որ աւելի ևս պիտի ստանայ տիկ. Սիրանոյշ, որի նպաստին պիտի խաղան «Հոգով աղքատներ» առաջիկայ հինգշաբթի օր. ընծաների և դրամի մասին արդէն եռանդոտ պատրաստութիւններ են տեսնվում. այդ գիտէ և ինքն տիկին Սիրանոյշ: Չը նայելով այս բոլոր նպաստաւոր հանգամանքներին, յարգելի տիկինը դարձեալ թոյլ էր տուել կարգադրելու, որ տոմսակների գները սովորականից աւելացնեն....

Այս լուրը տարածվելուն պէս՝ առիթ դարձաւ հասարակութեան մի քանի շրջանների մէջ թեր և դէմ խօսակցութեան. դժգոհութիւնն ու անհաճոյ դատողութիւնն այն ծաւալը ստացան, որ վերջապէս 30 հոգուց բաղկացած երիտասարդների մի խումբ իրանց դերասաններից մէկի միջոցով իր դժգոհութիւնը յայտարարեց տիկնոջ այդ անհամակրելի կարգադրութեան վերաբերեալ.... Շնորհակալութիւն տիկնոջ. այդ յայտարարութիւնը իմանալուն պէս, ինչպէս հաւատացրին, փոխել է տուել արդէն տեղի ունեցած կարգադրութիւնը. տոմսակները թողել է սովորական գներին:

***

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

Մարտի 16-ին

Գարուն է արդէն, բայց Նոր-Բայազէտի հողագործ դասակարգի տնտեսական դրութիւնը մի տխուր պատկեր է ներկայացնում: Չը նայած, որ հողագործ դասակարգը այդ քաղաքում իր տան, ընտանիքի ապրուստը, օրական պարէնը հայթայթում է ռանչպարութեամբ կամ երկրագործութեամբ պարապելով միայն, այնու ամենայնիւ այժմ այդ նոյն դասակարգը գրեթէ ստիպված է իր ուտելու հացը փ ո ղ ո վ գնելու և այդ այն պատճառով, որ անցեալ աշնանը, երբ այստեղի երկրագործ դասը դեռ նոր էր սկսել ծեծել-կալսել իր հացաբոյսը, վրա հասան անժամանակ տեղացող յորդառատ անձրևները և ձիւնը անմիջապէս ծածկեց ամեն բան, խանգարելով նաև հացաբոյսերի կալսելը: Այժմ մինչդեռ ուրիշ տեղերի հողագործները գուցէ արդէն իրանց ցանքսերն են անում, որ անհրաժեշտ է տարվայ այդ միջոցին, Նոր-Բայազէտի ռանչպարները զբաղված են իրանց հացաբոյսերի կալսելով: Սակայն պէտք է ասել, որ աշունքից մինչև այժմ մնացած այդ հացաբոյսերից խեղճ հողագործները այնքան հացահատիկներ չեն կարող վերցնել, որքան կը ստացվէին աշնան կալսելու միջոցին նրա համար, որ ամբողջ ձմեռ, որը տևում է 6—7 ամիս, հացաբոյսերի դէզերը մնալով ձիւնի և անձրևի տակ՝ փչացան, նորից ծլեր արձակեցին, և թռչունների ու այլ անասունների կերակուր դարձան: Ահա հէնց այդպիսի հացաբոյսերի մ ն ա ց ո ր դ ն է, որ հողագործ դասակարգը սկսել է կալսել Նոր-Բայազէտում, յոյս ունենալով նրանից հացահատիկ ստանալ, թէ իր ցանքսի համար սերմացու պատրաստելու և թէ իր ընտանիքը, իր բազմաթիւ գերդաստանը՝ մինչև առաջիկայ աշնան նոր հացաբոյսի ժողովելը՝ սովից ազատ կացուցանելու համար...

Առևտուրը նոյնպէս ընկած դրութեան մէջ է Նոր-Բայազէտում. կանխիկ առևտուր համարեա թէ շատ քիչ է լինում, մանաւանդ մանուֆակտուրայի խանութներում: Առևտրի ամենամեծ տոկոսը ապառիկ է լինում և ահա մի քանի օր է մնում, որ այստեղի վաճառական դասակարգը իր ապառիկների փոխարէն գիւղացիներից անասուններ հաւաքէ, որոնց արածացնելով արօտամարգերում պարարտացնէ առաջիկայ ամառը և աշնանը, Թիֆլիսում վաճառելու համար:

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Նոր-Նախիջևան, մարտի 22-ին

Ճանաչելով ձեզ իբրև մի մարդ, որի սրտի մէջը միշտ արձագանք են գտնում ամեն բարի առաջարկութիւններ և որը միայն կարող է այս դէպքում իր կուռ ձայնը բարձրացնել յօգուտ առաջարկութեանս, խոնարհաբար կաղաչեմ հայ հասարակութեան ուշադրութիւնը դարձնել մեր միակ բանաստեղծի, Ռաֆայէլ Պատկանեանի ծանր դրութեան վրա: Ամօթ է ինձ գրել, որ բանաստեղծը յետին չքաւորութեան մէջ է: Առողջութիւնը յուսահատելի է, բայց աւելի յուսահատելի են սուղ միջոցները: Ոչ թէ դեղի և բժշկի, այլ և գերդաստանի ապրուստի և հացի փող չը կայ: Բժիշկները հրամայում են տեղափոխվել տաք ջուր, բայց էլի փող է հարկաւոր և այդ փողը չը կայ: Տանը կահկարասիք և իրեղէններ մնացած չեն. բոլորը մաշխառուների ձեռքն են անցած: Սրտաճմլիկ տեսարան է ներկայացնում բանաստեղծը. անկողին ընկած, նիհար դէմքը, յուսահատ աչքերը, որոնց մէջը դեռ բանաստեղծական վառ կայծը մեռած չէ, դժուար է մոռանալ եթէ միայն մէկ անգամ տեսնէք: Առողջութեան վրա հոգալ, մտածել նա կարող չէ, նրան միշտ տանջում է վաղվայ հացի խնդիրը:

Արդեօք հայ հասարակութիւնը մեծ ծառայութիւն արած չէր լինի, եթէ ապրիլի 9-ին, պ. Շահազիզեանի յօբելեանի օրը, ի պատիւ և յանուն հայ գրականութեան մշակների, ապահովացնէր պ. Պատկանեանին: Այն ժամանակ մի կողմից պ. Շահազիզեանի յօբելեանը համազգային տօն կը դառնար, իսկ միւս կողմից վիրաւորված չէր լինի մեր հռչակաւոր բանաստեղծ Գամառ-Քաթիպան, որի 35-ամեայ յօբելեանը ամենափառաւոր խօսքերից յետոյ չը տօնված մնաց, կարծես ազգային խորանի առաջ այդ անխոնջ մշակը ոչինչ ծառայութիւն մատուցած չը լինէր:

Երդուեալ փաստաբան Գրիգոր Ջալխուշեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսի մի աղքատ հայ ընտանիքի օգտին, որի խնամակալ պ. Խլաթովին արդէն յանձնել էինք 48 րուբլի 30 կոպէկ, նորից ստացանք 13 րուբլի Գանձակից, տիկին Աննա Գալթեանցի միջնորդութեամբ, հետևեալ անձինքներից հանգանակած. տ. Նարաթեանց, տ. Աղբէկեանց, տ. Նանասեանց, տ. Գուրգէնբէկեանց, տ. Թէմուրեանց, տ. Բաբայեանց, տ. Բէկլարեանց, տ. Ալթունեանց, օր. Համասփիւռեան, պ. Սերեբրակեանց: Նախկին 3 րուբլու հետ ունենք այժմ 16 րուբլի:

—

Յունվարի 6-ի աղետից վնասվածների օգտին ԲԱԹՈՒՄԻՑ ստացանք օրիորդ Մարիամ Ալիխանեանցի միջնորդութեամբ 62 րուբլի 75 կոպէկ, որ նուիրել են հետևեալ անձինք. տիկին Հեղինէ Ջաւարեանց, տ. Օվսաննա Կարաջեանց, Ուշվէրիձէ, Ա. Մէխուզլա, Էլիչկա, Եղիսաբէթ Ղավիշվիլի, Րիմնէր, Եղիսաբէթ Թումանեան, պրապորշչիկ Դումբաձէ, Մ. Ղխտասրաշվիլի, Թ. Ջանկէլի, Վանցիեվ, Աղա Բաբա-բէկ, Մ. Նէյման, Յ. Բադալբէգեանց, Վարդապետեանց, Տօպուրիձէ, Մավրօպօլօ, Րօկէ, Կախիձէ, օր. Արուսեակ Շահմէլիքեանց, Գ. Ռոստոմեանց, Գ. Բուղուրօվ, Մ. Ալիխանեանց, պօդպօրուչիկ Քամոյեանց, Աստղիկ Տէր-Աբգարեանց, Վարչավսկի, Կամպանիձէ, Պալեանց, Ա. Սարուխանեանց, Խ. Գալֆայեանց, Գ. Սադրաձէ, Ա. Շահնազարեան, Ն. Ջուրաբօվ, Պ. Մղերբեանց, Գ. Խուդաշեանց, Տրեանդֆիլլիձէ, փարմացեանց, Ալֆօնս, Ղարկաշվիլի, Ղարաքեանց, Պիրալօվ, Պօյեաջեանց, Ս. Կարենեանց, Պակլիպաբէնկօ, Է. Ղխարտաշվիլի, Բիրուկօվ, Ա. Ծատուրեանց, Լ. Թաթուզեանց, մի օրիորդ, Վ. Գունիչեանց, Ջալալեանց, Աբրամօվ, Դաբաղօվ, օր. Մարիամ Ալիխանեանց: Նախկին 139 րուբլի 8 կոպ. գումարի հետ ունենք 201 րուբլի 83 կոպէկ:

—

Գերմանիայի Լայպցիգ քաղաքից պ. Միքայէլ Տէրտէրեանց ուղարկել է մեզ հետևեալ նամակը, խնդրելով, որ զետեղենք մեր լրագրի էջերում. «Բազմարժեակ մեծարգոյ պ. Առաքել Ծատուրեանից ստանում եմ դրամական օժանդակութիւն, ուսումս արտասահմանում շարունակելու համար: Սրտանց պարտք ունեմ իմ յարգանքս և շնորհակալութիւնս պարոնին արտայայտելու, մի և նոյն ժամանակ պարտաւորվում եմ ստացած փողերը ի վերջոյ վերադարձնել իրան: Չը նայած որ բարերարս միանգամայն ոչ մի պայման չէ առաջարկել ինձ, բայց և այնպէս իմ վերոյիշեալ պարտաւորութիւնս յայտնում եմ հրապարակով:»

—

Ինչպէս յայտնի է ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ հայոց ծխական պատգամաւոր ընտրվել էր պ. Գասպար Եաղուբեան, որը պէտք է գնար Նոր-Նախիջևան, Բեսարաբիայի թեմական պատգամաւորի ընտրութեանը մասնակցելու համար: Այժմ յայտնվում է, որ պ. Եաղուբեան հրաժարվել է իր պաշտօնից և ինչպէս հաղորդում են «Новое Обозрѣніе» լրագրին, Պետերբուրգի հայոց եկեղեցում մարտի 22-ին նոր ընտրութիւններ կայացան: Ընտրված է ծխական պատգամաւոր՝ եկեղեցու երեցփոխան Թաղինասեանց, իսկ կանդիդատ Տիգրանեան:

—

«Кавказъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Թիֆլիսի քաղաքային լաբօրատորիայի մէջ, խոզի միսը հետազօտելու ժամանակ, գտնվել է տ ր ի խ ի ն: Մինչև այժմ կարծում էինք, որ կովկասեան խոզերի մսի մէջ չը կայ տրիխին, բայց այժմ փաստը հակառակն է ապացուցել:

—

ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ հաղորդում են «Տարազ» շաբաթաթերթին, որ վանքի և ճեմարանի բժիշկ պ. Զարգարեանց դարձեալ մնում է իր պաշտօնում:

—

Մեր յայտնի գրող պ. Ղազարոս Աղայեանց այս օրերս վերադարձաւ իր ճանապարհորդութիւնից. նա եղել է Կ. Պօլիս, Յունաստան, Երուսաղէմ և Եգիպտոս: Աղայեանց մտադիր է հրատարակել իր ճանապարհորդական տպաւորութիւնները:

—

«Տարազ» շաբաթաթերթի մէջ կարդում ենք, որ Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ընկերութիւնը մտադիր է բանաստեղծ Սմբատ Շահազիզի յօբելեանի օրը (ապրիլի 9-ին) մի գրական երաժշտական առաւօտ սարքել: Նոյն օրը ընկերութիւնը կուղարկի Մոսկվա մի շնորհաւորական շըքեղ ուղերձ Շահազիզի անունով:

—

Ինչպէս մեզ հաղորդում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ, թեմական պատգամաւորի և կանդիդատի ընտրութեան ժամանակ պ. Ռուբէն Ջալալեանց ստացել է 34 սպիտակ քուէ և 14 սև քուէ (ուրեմն ընտրված է), իսկ Վարդան Եղիազարեան՝ 23 սպիտակ և 25 սև: Ուրեմն իսկապէս վերջինը (այսինքն կանդիդատը) ընտրված չէ, այլ սևացած է: Զարմանալի են հայերը. մի որ և է «Հրատարակչական» կամ «Բարեգործական» ընկերութեան քարտուղար կամ վարչութեան անդամ ընտրելու ժամանակ հարկաւոր է որ ընտրելին անպատճառ սպիտակ քուէներ աւելի շատ թւով ստանայ քան թէ սևերը, իսկ մի ամբողջ թեմի պատգամաւոր կամ նրա կանդիդատ, որը պէտք է մասնակցէ ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան նշանաւոր գործին, կարող է ը ն տ ր վ ա ծ համարվել, երբ ս և ք ու է ն ե ր աւելի է ստանում, քան ս պ ի տ ա կ ն ե ր ը: Հրաշալի և բուն հայոց տրամաբանութիւն: Եւ բանն այն է, որ չեն էլ մտածում թէ նոյն կանդիդատը, եթէ պատգամաւորը հիւանդանայ, պէտք է նրա փոխարէն գնայ Էջմիածին, պատգամաւորի պաշտօնով: Լաւ թեմական պատգամաւոր, որն աւելի շատ սև քուէներ է ստացել, քան սպիտակներ:

—

Տեղական լրագիրները հաղորդում են, որ այս օրերս Կովկասեան բժշկական վարչութեան մէջ քննվում էր Թիֆլիսում աչքի հիւանդութիւնների համար բժշկանոց հիմնելու կանոնադրութիւնը: Այդ կանոնադրութիւնը, մի քանի փոփոխութիւն-

---

ունէին իրանց պ ա տ ր օ ն ն ե ր ի ց և ընտրողներից 45 պատգամաւորների ժողովից հեռանալու յետոյ՝ կարծիք յայտնելու ժողովի վաւերականութեան և նրա շարունակութեան մասին. չէ՞ որ այս հարցը ժողովին չի վերաբերի իրանց ասելով, չէ՞ որ այս հարցի վճռելը կախված է միմիայն նախագահող առաջնորդից: Ապա ինչու համար այս բոլորը ասել են այդ պարոնները, որոնց պարտաւորութիւնն էր՝ երբ նախագահը հարց առաջարկեց ժողովի վաւերականութեան և շարունակելու կարելիութեան մասին, վեր կենալ և ասել այսպէս միայն. «Ձերդ սրբազնութիւն, որովհետև այստեղ գտնվող պատգամաւորները միայն մի քուէ տալու պարտաւորութեամբ են ուղարկված այստեղ, ուստի մենք իրաւունք չունենք ձեր հարցին պատասխանելու, այդ հարցի պատասխանը տալու դուք միայն կարող էք. այդ ձեր իրաւունքն է»:

Ոչ, պարոններ, դուք ինքներդ ձեր խօսքերին դաւաճանում էք: Փոխանակ Պօլօժէնիէն և այլ օրէնքներ քրքրելու, նեղութիւն կրեցէք միայն ժ ո ղ ո վ բառի նշանակութիւնը ըմբռնելու, նեղութիւն կրեցէք յիշելու այն բոլոր ժողովների կազմակերպութիւնը, որոնց դուք ինքներդ հաւասար անդամներով մասնակցել էք: Մասնակցել էք արդեօք դուք ինքներդ մի այնպիսի ժողովի, որի նախագահին պատկանէր այն բոլոր իրաւունքները, որոնք դուք վերագրում էք այսօր մարտի 8-ի ժողովի նախագահին. տեսել էք արդեօք մի այնպիսի ժողով, որպիսին կազմող անդամները միմիայն քուէ տալու իրաւունքն ունենային ժողովի պարապմունքների մէջ: Ոչ, չը կայ, չէ եղել և չի լինելու մի այդպիսի ժողով: Մարտի 8-ի ժողովը կազմում էին եկեղեցական պատգամաւորները և այդ ժողովը կազմող անհատները կատարեալ իրաւունք ունէին բացի քուէ տալուց, զբաղվելու այն բոլոր հարցերի քննութեամբ, որոնք ժողովի ն պ ա տ ա կ ի ն են վերաբերում, իսկ այդ ժողովի նախագահը, որը ժողովի պարապմունքների վերաբերութեամբ, ձայնի իրաւունք անգամ չունէր, ուրիշ ոչինչ էր, եթէ ոչ ժողովը կառավարող, ժ ո ղ ո վ ի տ ե խ ն ի ք ա կ ա ն, ա դ մ ի ն ի ս տ ր ա տ ի վ մ ա ս ը վ ա ր ո ղ մ ի ա ն ձ ն ա ւ ո ր ու թ ի ւ ն: Եթէ մարտի 8-ի ժողովը մի հաւաքական ժողով էր, եթէ այդ ժողովը կազմվում էր անհատներից, մարդկանցից, որոնք այս դէպքում եկեղեցական պատգամաւոր անունն են կրում և վերջապէս եթէ այդ հաւաքական մարմինը ժողով է կոչվում, ուրեմն ինչպէս հերքել այն, որ այդ ժողովը կազմող ամեն մի պատգամաւոր լիակատար իրաւունք ունի քննելու և վճռելու այն բոլոր հարցերը, ինչ որ ընդհանրապէս վերաբերում է ժողովին և առանձնապէս այդ ժողովը կազմող անհատների-պատգամաւորների-նպատակին, նրանց պարտաւորութիւններին և իրաւունքներին: Այս հիման վրա ասել թէ՝ այս ինչ կամ այն ինչ գաւառացի պատգամաւորը իրաւունք չունէր Թիֆլիսի ս. Լուսաւորիչ եկեղեցու պատգամաւորի հարցով զբաղվելու—կատարելապէս սխալ կարծիք է: Մասնակցել մի ժողովին այդ ժողովը կազմող անհատական բաղկացուցիչ մասնիկի իրաւունքներով —նշանակում է միջամտել այդ ժողովի ամբողջ գործունէութեանը և ոչ թէ մի քուէ տալ, որը ժողովի պարապմունքների միայն մի յայտնի մասնիկն է, մի միաւորն է:

«Միմիայն մի քուէ տալու պարտաւորութեամբ» պատգամաւորը ոչ թէ մի պատգամաւոր է, որը պէտք է մասնակցէ մի ժողովին, այլ մի անխօս արձան է, որի մի ձեռքի մէջ սարքած կը լինի մի շարժող մեքենայ նրա համար, որ այդ ձեռքը վերցնէ մի քուէ և այդ քուէն գցէ մի տուփի մէջ, որի վրա ինքնաբերաբար, հ ո գ ւ ո յ ն ս ր բ ո յ շնորհիւ գրված կը լինի այս կամ այն անունը:

Զարմանալի է թէ ինչու մինչև այսօր այնպէս կարծողները չեն հրատարակում թէ նոյն իսկ քուէարկվելի թեկնածուներ առաջարկելու իրաւունքը պատկանում է թեմական առաջնորդին, իսկ մի մի քուէ միայն տալու իրաւունքն այդ առաջարկված թեկնածուներին —պատգամաւորներին: Այս էլ խօ կարող է արդարացի լինել նրանց կարծիքով:

Եթէ մի րոպէ ենթադրենք, որ ժողովից հեռացող պատգամաւորները «մոռացան իրանց պարտաւորութիւնը», «և հետևեցին մի կուսակցութեան», դարձեալ հեռացող պատգամաւորները չեն կարող մեղադրելի համարվել, որովհետև պատկանել մի կուսակցութեան, հետևել այդ կուսակցութեան ուղղութեան, նախանձախնդիր լինել նրա կուսակցական շահերին, իղձերին,—նշանակում է ազնիւ և տոկուն լինել և ոչ թէ թուլամորթ և դաւաճան լինել: Ոչ ոք իրաւունք չունի կուսակցութեան անունով կնքել կեղտոտութիւններ և սրիկութիւններ: Խնդրում ենք մի մոլորեցնէք միամիտներին քարոզելով, որ կուսակցութիւն ասելը՝ մի վատ բան ասել է, որ կուսակցութեան պատկանելը՝ «եկեղեցու սրբութեան, օրինաց և կանոնաւորութեան մասին գաղափար չունենալ է»: Թողէք ձեր այդ փարիսեցութիւնները, ապա թէ ոչ դրանք ձեզ համար ցեց կը լինեն և ձեզ կուտեն:

Ժողովի վաւերականութեան դէմ բողոքող պատգամաւորներից մինը լինելով, ես այսօր ձեռքս սրտիս վրա դրած հանդարտ խղճով արդար եմ համարում ինձ, թէ խղճիս, համոզմունքներիս և օրինաւորութեան առաջ և թէ առաւելապէս ինձ ընտրող հասարակութեան առաջ:

Զ. Ա.

ներ անելուց յետոյ, առաջարկված է պատշաճաւոր իշխանութեանը՝ հաստատելու համար։ Բժշկանոցը հիմնւում է՝ ձրի բժշկական օգնութիւն տալու աչքացաւ ունեցող աղքատ հիւանդներին և այդ պատճառով, բացի ձրի բժշկական օգնութիւն տալուց, բժշկանոցը չունևոր հիւանդներին անհրաժեշտ բժշկական միջոցներ ևս կը տայ։

—

ԹԻՖԼԻՍԻ պօստ-հեռագրական վարչութիւնը խնդրում է մեզ յայտնել, որ պօստատան մէջ ծախվում են երկրորդ բարեգործական վիճակախաղութեան տոմսերի կուպօնները։

—

Այսօր, երեքշաբթի, մարտի 31-ին, երեկոյեան $7^1/_2$ ժամին, կայանալու է Կովկասեան Կայսերական Գիւղատնտեսական ընկերութեան հերթական ժողովը։ Բացի ընթացիկ գործերից կը կարդացվի յանձնաժողովի զեկուցումը Երևանում հիմնվելի Գինեգործական դպրոցի ծրագրի մասին։ Նիստին, բացի ընկերութեան անդամներից, կարող են ներկայ գտնվել և կողմնակի անձինք։

—

Մի հայուհի գրում է մեզ ԲԱԳՈՒԻՑ հետևեալը. «Այստեղի մի մեծ առևտրական ֆիրմա՝ Արաֆելեան և Մ. Կաճկաճեան, որոնց մանուֆակտուրային խանութը Բագուի մէջ առաջինն է համարվում, իր բազմաթիւ հայ գործակատարների համար հիմնել է կացարան (общежитіе), որին կից բացել է և գրադարան, մօտաւորապէս 200 հատոր հայոց, ռուսաց և եւրօպական ամենալաւ հեղինակութիւններից բաղկացած։ Առևտրական տան տէրերը չը բաւականանալով իրանց գործակատարների մտաւոր զարգացման մասին հոգալով, հոգացել են և նրանց հոգևոր զարգացման մասին, ուստի և հրաւիրել են տեղիս քարոզիչ կիւրեղ վարդապետին շաբաթական երկու անգամ բարոյախօսական քարոզներ կարդալու գործակատարներին։

—

Կիրակի, մարտի 29-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում կայացաւ Թիֆլիսի փոխադարձ կրեդիտի ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը։ Այդ ժողովը միաձայն հաստատեց 1891 թուի հաշիւը, և 1892 թուի նախահաշիւը, վճռեց 1000 րուբլի տալ այդ ընկերութեան մէջ 20 տարի աշխատած ծառայողներին։ Բացի դրանից, ժողովը միաձայն, առանց քուէարկութեան կրկին ընկերութեան կառավարիչ ընտրելով Գ. Աղէկսանովին, վճռեց մի գումար յատկացնել Թիֆլիսում հիմնվելի առևտրական դպրոցում Աղէկսանովի անունով մի ստիպենդիա հաստատելու համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԿՐՏԻՉ ԽՐԻՄԵԱՆ

—

Արտասահմանեան մի հայոց լրագրում կարդում ենք հետևեալը.

«1869 թուականին Մուշի առաջնորդ Խրիմեան Հայրիկին Կ. Պոլսի պատրիարք ընտրւիլը՝ ժողովրդական ձայնի վեհապետութեան մէկ յաղթանակն էր։ Մի քանի խաւարամիտներ՝ որոնք դեռ չատ գէշ աչքով կը նայէին ժողովրդին ինքնաճանաչութեան սկսելուն և իր իրաւունքների տէր դառնալուն, խրար անցան որ ժողովրդին սիրած այդ եպիսկոպոսը պատրիարք չը դառնայ և վստահելով իրենց հարստութեան և Բ. Դրան մէջ ունեցած յարաբերութիւններին վրա, ամեն ջանք ի գործ դրին ժողովրդական պատրիարքի ընտրութիւնը արգիլելու համար, բայց չաջողեցան։ Մինչև անգամ ժպրհած էին Բ. Դրան ներկայացնել Խրիմեանը իբրև յեղափոխական մի եպիսկոպոս, բայց Բ. Դուռը այդ անգամ աւելի խելացի գըտնուեցաւ քան թէ Հայրիկին հակառակորդ անխելք հայերը և թոյլ տուաւ որ ժողովրդին սիրած մարդը ժողովրդին պատրիարք դառնայ։ Օտեան էֆէնտիի պէս լուսամիտ մարդիկ յաջողած էին համոզել Բ. Դրան թէ Խրիմեանի պէս անհագին ժողովրդականութիւն ունեցող մի մարդ երբ պատրիարք ընտրված է, չը վաւերացնելը լաւ քաղաքականութիւն չէ։

«Կը պատմեն թէ Խրիմեան Հայրիկ պատրիարքական աթոռը ելնելով իր պաշտօնական առաջին այցելութիւն տալէ յետոյ Մեծ Եպարքոս Ալի փաշային (որ Թիւրքիայի ամենէն նշանաւոր պետական մարդերէ մին է եղած), հայ սեղանաւոր պէյերէ մին ալ որ Հայրիկի գլխաւոր հակառակորդներէն էր, տեսութեան կերթայ Ալի փաշային։ Փաշան ի միջի այլոց կասէ այդ հայազգի Պէյին թէ «ձեր նորընտիր պատրիարք այսօր եկաւ տեսնուեցանք». հայազգի պէյը օգուտ քաղելով այդ առթէ, դուրս կը թափէ իր սրտի մաղձ և կասէ թէ «կը ցաւիմ որ նոր պատրիարքնիս տ է ր վ ի շ մէկն է, քաղաքավարութեան շատ տեղեակ չէ։»—«Ընդհակառակ, կը պատասխանէ Ալի փաշան. ես մինչև հիմա տեսած պատրիարքներիս մէջ ամենէն աւելի քաղաքավար գտայ զինք և իր խօսած խօսքերէ ալ նկատեցի որ փորձառու և շատ խելացի մարդ է դա. այժմ ձեր սատծէ կը հետևցունեմ որ այդ եպիսկոպոս ամեն մարդի հետ իր բընաւորութեան համեմատ վարուիլ ալ գիտէ. անքաղաքավար մարդերին հետ շատ քաղաքավարական փափկութեամբ չը վարուիր եղեր, իսկ քաղաքավար մարդերի հետ տեսակցած ժամանակ՝ ինք ալ քաղաքավարութեան բոլոր փափկութեամբը գիտէ վարուիլ։» Հայազգի պէյը մեծ Եպարքոսի այս յանդիմանական խօսք լսելէ և ինք անքաղաքավար մէկը համարուելէ յետոյ, ամօթահար դուրս կելնէ եպարքոսական սրահէն։

«Աւելորդ է նկարագրել այստեղ թէ հայ ժողովրդին մէջ ինչ մեծ ուրախութիւն և եռանդ առաջ բերաւ Հայրիկի պատրիարք ընտրուիլը. Մուշէն մինչև Տրապիզոն ամեն տեղ, թէ գիւղացի և թէ քաղաքացի, ոտք ելած էին և իրենց ջերմ համակրութիւն կը յայտնէին։ Թիւրք կառավարութիւնը յատուկ մի շոգենաւ ղրկեց Տրապիզոն Հայրիկին բերելու համար և Բ. Դռնէն պաշտօնական անձեր գնացին շոգենաւով դիմաւորել իրեն։ Ժողովուրդն ալ յատկապէս շոգենաւներ վարձելով, նուագածուների խումբեր միասին առած, Հայրիկին ձօնված երգերով և մեծամեծ ցոյցերով գնացին դիմաւորել նորին սրբազնութեան և ժողովրդական բանաստեղծներին (աշուղ) ալ այդ նշանաւոր օր փառաբանելու համար տ է ս թ ա ն ն ե ր հրատարակած էին, այնպէս որ Կ. Պօլսի մէջ ոչ մի ազգի պատրիարք յաջողած է այս ատրճան ոգևորութեամբ համակրական ցոյցեր տեսնել ժողովրդին կողմէն իր ընտրութեան առթիւ։ Բայց Հայրիկ ցոյցերէ շլացող չէր և գիտէր թէ Կ. Պօլսի պատրիարքական աթոռը վարդերով ծածկված կակուղ մի հանգստարան չէ. նա այդ չքեղ հանդէսով երբ ուղղակի Մայր եկեղեցին առաջնորդուեցաւ, այնտեղ իսկ իր առաջին ատենախօսութեան մէջ յայտարարեց սա մաքով թէ «Կը զգամ որ այս պաշտօնով մի ծանր լուծի կենթարկվիմ և գիտեմ որ թէև այսօր ժողովուրդը «ովսաննա» պօռալով ինձ այստեղ կառաջնորդէ, այլ վաղը երբ պաշտօնիս պահանջմանը համեմատ սկսիմ զեղծումները բարեկարգել, «ի խաչ հան զդա» պիտի սկսին պօռալ. բայց իբրև անձնուէր մշակ Հայաստանեայց եկեղեցւոյն պարտաւորութիւնս է եկեղեցական ո և է աշխատանքէ չը փախչիլ և պիտի աշխատիմ կըցածիս չափ։»

«Խրիմեան երբ պատրիարքական աթոռը հրաւիրվեցաւ, Սահմանադրութիւնը դադրած և գրեթէ կործանված էր. Ազգային ժողովին գումարուելու թոյլտուութիւն եղած էր մի նոր պատրիարք ընտրելու առթիւ, պատրիարքարանը 4000 օսմ. ոսկի պարտքի տակ կը հեծէր և Փրկչեան հիւանդանոցին հայ տնւող Ջաքար աղան որ մեծագումար մի պահանջքի տէր եղած և ինքն ալ կործանման վըտանգի ենթարկված էր, հայոց ազգային երեսփոխանական պատկառելի ժողովի գումարման ատեն կուգար կը պօռար խօսք ուզող երեսփոխանի պէս թէ «Խօսքը իմս է. իմ հաշիւ երբ պիտի կարգադրուի որ ես հայրենիքս երթամ». ժողովականները կը յուզուէին և չէին գիտեր ինչ անել ազատելու համար պատրիարքարանը պարտատէրների ձեռքէն։ Ահա այսպիսի խիստ ցաւալի կացութեան մէջ էր ինկած պատրիարքարանը երբ Խրիմեան բարձրացաւ այդ պատրիարքարանի փըշոտ աթոռին վրա։ Խրիմեանի առաջին գործն եղաւ իր նախորդ պատրիարքներէ մնացած այդ 4000 ոսկիի պարտքը թեթևցունել պատրիարքարանի վրայէն. ուստի հանգամանօրեան ձեռնարկեց և այդ բեռէ մեծ մասամբ ազատեց պատրիարքարանը։ Պատրիարքական սենեակն անգամ իր դէմք փոխեց Խրիմեանի օրով. մինչև այդ ժամանակ պատրիարքները կը նստէին բազմոցին (սէտիր) մի անկիւնը իրենց առջև մի գզրոց (չէքմէճէ) դրած, որի մէջ կը պահէին իրենց թուղթեր և կնիք և մի բան գրելու համար այդ գզրոց կը ծառայէր իրենց գրասեղանի տեղ։ Խրիմեան իր սենեակի մէջ ալ յատկապէս գրասեղան և այլն զետեղել տուաւ, ընդունելութեան համար ուրիշ սենեակ յատկացունելով, և բացի պատրիարքարանի դիւանատան մէջ ծառայող դրագիրներէն, որոնք այդ ժամանակ միշտ զբաղման մէջ կը լինէին, ինք Խրիմեանն ալ երբեմն իր սենեակի մէջ կանչէր գրասեղանի գլուխը և իր հարազատ գրչի ծնունդն եղող շրջաբերականներ, հրահանգներ, ծրագիրներ և այլն կը պատրաստէր։ Այդ սքանչելի գրուածներէ մին է իր «Նախնի շրջաբերական թուղթ առ ամենայն եկեղեցիս հայոց որ ընդ իշխանութեամբ Օսմանեան պետութեան» որով կը նուիրէր «գՏիրաւանդ անդրանիկ ողջոյն Առաքելանի խաղաղութեան՝ առհասարակ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ համայն լրութեան» և, իբրև մի նոր Շնորհալի, իր ընդհանրական թղթով ցոյց կուտար ազգի ամեն անհատների պարտաւորութիւնները, այս ժամանակի պահանջին համեմատ։ Պր. Ճանիկ Արամեան, ֆրանսահպատակ հայ տպագրիչը, որ Խրիմեանի պատրիարքութեան օրով Ֆրանսայէն Կ. Պօլիս փոխադրուելով հայերէն տպագրութեան արուեստը աւելի ծաղկեցուց և զարգացուց Կ. Պօլսի մէջ, Խրիմեանի այդ «Նախնի շրջաբերական թուղթ» և այլն հրատարակելով տարածած է ժողովրդին մէջ»։

(Կը շարունակվի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Պարսկական Խորասան նահանգում, այն է Մէշէդում, թիւրքաց լրագիրների խօսքերով, խոլէրա է յայտնվել։

—Թիւրքաց կառավարութիւնը, սուլթանի հրամանով, աշխատում է միջոցներ ձեռք առնել խոլերայի տարածման դէմ, և ազատել խօլէրայի ճանկերից ոչ միայն Մէկկա ուղևորվող ուխտաւորներին, այլ և ամբողջ մարդկութիւնը։ Այդ հարցը մի յատուկ յանձնաժողովի քննութեան առարկայ դարձաւ, որը այն եզրակացութեան եկաւ, թէ այդ պատուհասի դէմ կռուելու համար հարկաւոր է ծախսել 90,000 լիրա գումար։ Այժմ, որպէս հաղորդում են լրագիրները, սուլթանը մի առանձին իրադէով բարեհաճել է տալ այդ գումարը։

—Գերմանական լրագիրները հաղորդում են, որ իշխան Բիսմարկի ծննդեան օրը մեծ հանդիսով է տօնվել ամբողջ Գերմանիայում։ Նախկին կայսերական կանցլէրը մեծ քանակութեամբ ադրէսներ է ստացել։ Առանձին ուշադրութիւն է գրաւել Բաւարիայի խնամակալի ուղարկած շնորհաւորական հեռագիրը։

—«Lanterne» լրագիրը հաղորդում է, որ Տօնկինում մեծ անկարգութիւններ են կատարվում։

—Իտալիայից հաղորդում են, որ այնտեղ կատարված խուզարկութիւններից յետոյ անարխիստների մօտ գտնվել են նշանաւոր դօկումենտներ։

—«Times» լրագրի Պարիզի թղթակիցը հաղորդում է, որ իշխան Բիսմարկ նորերս յայտարարել է, թէ ինքն, դեռ ևս հրաժարական տալուց առաջ, նախագուշակեց գերմանական կայսրին Գերմանիայի ներկայ դրութիւնը։ Նա ասեց, թէ բանուորները, որոնց վիճակը կամենում է թեթևացնել կայսրը, ապերախտութեամբ կը պատասխանեն նրան և առաջինները կը լինեն, որ քար կը գցեն կայսրի վրա, երբ կը տեսնեն, թէ մի զգալի փոփոխութիւն չեղաւ իրանց դրութեան մէջ։ Իշխան Բիսմարկ նախագուշակեց, որ գերմանական կայսրը կը տեսնի 1848 թուի կրկնութիւնը, այսինքն որ պրուսական կայսրը կրկին ստիպված կը լինի փախչել ապստամբութիւնից յետոյ։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՑԱՐԻՑԻՆ, 27 մարտի։ Նաւագնացութիւնը բացվեց։

ՍԱՄԱՐԱ, 27 մարտի։ Անգլիական «Nineteenth Century» ամսագրի ժողոված դրամներով, Սամարայում հաստատվեց ժամանակաւոր հիւանդանոց 50 մահճակալներով և հրաւիրվեց սանիտարական բաժին Նօվօսէլեևան գաւառը։ Վերջին ամսում նահանգական բարեգործական մասնաժողովը հիմնել է 143 գիւղական հոգաբարձութիւններ, բացել է 173 ճաշարաններ և 93 հացատներ։

ԲԵՐԼԻՆ, 27 մարտի։ Նօրոգվեցան կանցլէր Կապրիվիի հրաժարականի լուրերը, պարլամենտում կառավարչական մեծամասնութիւն չը լինելու պատճառով։

ՎԻԵՆՆԱ, 27 մարտի։ Այս շաբաթ համարեա ամեն օր քաղաքի կենտրօնական մասերում մեծ հրդեհներ էին։ Այդ բոլոր հրդեհների նմանութիւնը հրդեհաշէջների մէջ կասկած յարուցեց, որ դրանք դիտմամբ կրակ են գցված։ Յիշում են, որ 1883 թւին, երբ Վիեննայում շատ սպանութիւններ էին կատարվում անարխիստների կողմից, նրանք ևս իրանց գործունէութիւնը հրդեհներով սկսեցին։

ԲԷԼԳՐԱԴ, 27 մարտի։ Երէկ ուղևորվեց Ամերիկա Պերմիլեան վարդապետը, որը հրաւիրված է իբրև հոգևոր հովիւ Չիկագոյի սլաւեան-յունական համայնքի համար։ Նա իր հետ վերցրեց այն ամենը, ինչ որ հարկաւոր է եկեղեցի կազմակերպելու համար։

ԲԵՐԼԻՆ, 27 մարտի։ Այսօր այստեղ հասաւ Դարմշտադտից Մեծ Իշխանուհի Եղիսավետա Ֆէօդօրօվնա։ Նրան դիմաւորեցին կայարանում կայսրը և կայսրուհին։ Ի պատիւ Նորին Բարձրութեան այսօր այրի կայսրուհու մօտ ճաշ կը տրվի, որին ներկայ կը լինեն նոյնպէս և կայսրը ու կայսրուհին։—Լուրերին նայելով՝ պօլիցիան երէկ քաղաքում խուզարկեց մի քանի անարխիստների բնակարանները, որի ժամանակ կալանաւորեցին մի քանի մարդկանց և բռնեց մի քանի անարխիական հեղինակութիւններ։ Ասում են, որ այս ձերբակալութիւնները կապ ունեն այն ձերբակալութիւնների հետ, որոնք տեղի ունեցան այստեղ սրանից երկու ամիս առաջ։

ԼՕՆԴՕՆ 27 մարտի։ Անգլիական բանկը իջեցրեց իր դիսկօնտը 3-ից մինչև $2^1/_2$%։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 մարտի։ Արտաքին գործերի մինիստրի առողջութեան վերաբերեալ բիւլլետենները դադարեցրած են։

ԲՕՄԲԷՅ, 28 մարտի։ Աւղանցիները անհանգստութիւն են պատճառում Շաման-Կվետայեան երկաթուղու գծի կայարանին, որը գտնվում է Խօջակեան ձորի մօտ. Կվետայի այն կողմի սահմանագծի վրա յարձակումները աւելի շատանում են. ենթադրում են որ հարկաւոր կը համարվի զինաւորել երկաթուղային ծառայողներին։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 28 մարտի։ Պատգամաւորների ժողովի անդամ, դեմօկրատ Մակրիրի առաջարկեց, 1893 թուի օգոստոսին Չիկագօյում գումարել միջազգային կօնֆերենցիա, որի պարտքը լինի կազմել մի նախագիծ, ամբողջ աշխարհի համար միատեսակ դրամի և կշռոքի գործածութիւնն ընդունելու, այլ և ոսկու արժէքը միջազգային համաձայնութեամբ որոշելու համար։

ԳԱՀԻՐԷ, 28 մարտի։ Խեդիվը ստացաւ սուլթանից հեռագիր, որով խեդիվին է յանձնվում Սինայեան թերակղզու կառավարութիւնը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 մարտի։ Ֆինանսների մինիստրը երէկ մրսեց. սկսվել է տօկորական ջերմը գլխացաւով և ախորժակի կորուստով։—Մարտի 21-ից մինչև 27 առանձին մասնաժողովը ստացել է մօտ $16^1/_2$ հազար րուբլի։—Երկաթուղիական բաժնի դիրեկտօր Պետրօվ, իր խնդրքի համաձայն, արձակված է պաշտօնից։—Ֆինանսների մինիստրը աւելի լաւ է զգում իրան. Նրան կը բժշկէ Մօսկվայի պրօֆէսօր Զախարին։—«Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ յունիսին Պետերբուրգ կը գայ Բուխարայի էմիրը բազմաթիւ սվիտայով։—«С. Петеръ. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհուրդը հաստատեց՝ կօնկուրսի վարչութիւններին վերաբերեալ կանօնների փոփոխութիւնը։ Նոր կանօններով կօնկուրսի վարչութիւնների գործավարութեան և գործի կանօնաւոր ընթացքի վրա կը հսկեն դատաստանական վարչութեան պաշտօնեաները։

ՎԻԵՆՆԱ, 29 մարտի։ Զագրեբից «Fremdenblatt» լրագրին հաղորդում են, որ անիշխանական ագիտացիայի համար զինուորական իշխանութեան հրամանով այս օրերս կալանաւորված ֆէլդֆեբէլ Եակշինի նշանածի մօտ գտնված են նամակներ, որոնցից երևում է որ Եակշին յարաբերութիւններ ունէր բէլգիական, ֆրանսիական և շվէյցարական անարխիստների հետ։

ՊԱՐԻԶ, 29 մարտի։ Երէկ կամպիէնում պայթիւն տեղի ունեցաւ վառօդով լցված ցիլինդրի միջոցով։ Գործիքը դրված էր դատարանի նախագահի բնակարանի պատուհանի մօտ. պայթիւնը միայն նիւթական վնաս հասցրեց։ Կարծում են, որ պայթիւնը առաջացրել են բրակօնիէրները՝ վրէժխնդրութիւնից։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ.
Մարտի 27-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. .	97 ր.	40 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	47 ր., »	75 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	38 »	70 »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	80 »
Մաքսային կուպօններ — . .	156 »	— »
Արծաթ — — — . .	1 »	12 »
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$^1/_4$ »	$5^1/_2$ »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի . .	102 »	75 »
— — — — 2-րդ — . .	102 »	50 »
— — — — 3-րդ —	— »	— »
— — — — 4-րդ —	— »	— »
— — — — 5-րդ —	— »	— »
— — — — 6-րդ —	102 »	25 «
6% ոսկեայ րէնտա	156 »	— »
4% ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	142 »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ. —	— »	— »
— — — 2-րդ —	101 »	75 »
— — — 3-րդ —	103 »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	236 »	50 »
— — երկրորդ —	219 »	— »

Պետական երկաթուղային րէնտա.	103 »	87 »
$5^1/_2$ րէնտա	— »	— »
4% ներքին փոխառութեան . . .	95 »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	75 »
Ազն. կալ. բանկի խաղարկութեան		
Գրաւ. թղթ. — — .	199 »	— »
$5^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	104 »	75 »
$4^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած.		
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետաղ. .	147 »	75 »
— — — թղթադ. .	101 »	50 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.		
ընկերութեան օբլիգացիաները. .	101 »	50 »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	25 »
Օդէսայի — — .	101 »	62 »
Թիֆլիսի — — .	99 »	50 »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	102 »	— »
— — Քութայիսի — .	102 »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Աղէքսանդր Պաւլովիչ Մելիք-Փաշայեանց, ցաւով սրտի յայտնելով իր սիրելի ամուսնու՝ ՆԱՏԱԼԻԱ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐԵԱՆ ՄԵԼԻՔ-ՓԱՇԱՅԵԱՆՑԻ մահը, խնդրում է բարեկամներին և ազգականներին շնորհ բերել յուղարկաւորութեան հանդիսին, որը լինելու է ապրիլի 2-ին, հինգշաբթի օր, առաւօտեան ժամը $9^1/_2$-ին, Վելեամինօվսկայա փողոցից, տուն համար 24, դէպի Մօղնու ս. Գէորգ եկեղեցին: Հոգեհանգիստը չորեքշաբթի երեկոյեան, ժամը 7-ին: 1—2

Ահա սրանով երրորդ տարին է, ինչ Դուբայեցի երիտասարդ պ. Սարգիս Յովհաննիսեան Ծննդեան Ճրագալոյցի գիշերը „Ալեւուխ" է շրջում ԲԱԳՈՒԻ հայ հասարակութեան մէջ, նպատակ ունենալով նպաստել և օժանդակ լինել ԴՈՒԲԱՅԻ հայոց երկսեռ դպրոցներին, որոնց նիւթական կողմից ինչ դրութեան լինելը երիտասարդին քաջ յայտնի է: Ուրեմն ակներև է, որ Դուբայի նման մի բուռն ժողովրդի համար, որի թիւը հազիւ 150 տան է հասնում, շատ դժուար կը լինի առանց արտաքին օգնութեան պահել երկսեռ երկդասեան դպրոց, որի գոյութիւնը որքան ցանկալի է, նոյնքան և դժուարին է ըստ նիւթականի բաւարարութիւն տալը: Այս բոլորը ի նկատի ունենալով, ազնիւ երիտասարդը աշխատում է ամենայն տարի թեթևացնել այն բեռը, որը դրված է հոգաբարձութեանս վրա: Այսպիսի երիտասարդների համար կարելի է ասել, թէ գործքով բարոյապէս իրանց մխիթարված են համարում: Ահա այն ցուցակը՝ թէ որ թւին որքան է ժողովել. 1890 թւին 137 րուբլի, 1891 թւին 244 ր. 20 կոպ. և ներկայ 1892 թւին 125 րուբլի 75 կոպ., որի գումարը անում է 506 րուբլի 95 կոպէկ:

Ուրեմն ընդունեցէք թէ դուք ազնիւ երիտասարդ, թէ քեզ այդ գործում օգնող ընկերները և թէ Բագուի առատաձեռն հայ հասարակութիւնը հոգաբարձութեանս անկեղծ սրտից բղխած յարգանաց հաւատաքը:

Մեծապատիւ խմբագիր, ուղարկելով այս յայտարարութիւնը, հոգաբարձութիւնս խնդրում է երեք անգամ տպագրէք:

Գանձապահ հոգաբարձու՝ Ջիւնշուտ Բարսեղեանց, քարտուղար Գ. Եարալեանց

(№ 37) 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մարտի 20-ի ընդհանուր ժողովը ցանկութիւն յայտնեց, որ Խմբագրական Մասնաժողովը ընդհանուր ժողովի նիստերից մինում տեղեկացնի իր գործունէութեան ծրագրի մասին: Վարչութիւնս մտադրութիւն ունենալով շուտով նշանակելու ընդհանուր ժողով թէ այդ և թէ ուրիշ մի քանի կարևոր խնդիրների մասին, հրաւիրում է ցանկացողներին յայտնել վարչութեանս միջոցով Խմբագրական Մասնաժողովին իրանց կարծիքները գրաւոր կերպով յիշեալ ծրագրի վերաբերմամբ մինչև ապրիլի 25-ը:

(№ 37) 1—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ՍԻՐՈՅ-ՃԱՐԱԿՔ վերնագրով վէպիկը
աշխատասիրութիւն ՄԵՍՐՈՎԲ ՂԱԶԱՐԵԱՆՑԻ ԱՐՇԱՐՈՒՆՈՒ:
Գինն է 40 կոպէկ: Ցանկացողները կարող են դիմել ԿԱՂԶՈՒԱՆ, Մեսրովբ Ղազարեանցին:

(№ 37) 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ,

սրանով յայտնում է ընկերութեան առաջին սէրիայի, 1882 թւին հրատարակված 5% օբլիգացիաների պ.պ. տէրերին, որ հին օբլիգացիաների փոխանակութիւնը նորերի հետ, վերոյիշեալ սէրիայի կուպօնների ամբողջ թերթերով, կը կատարվի ընկերութեան վարչութեան մէջ սկսած ներկայ թւի ապրիլի 15-ից, ամեն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12 ժամ, բացի տօն և կիրակի օրից:

Հին օբլիգացիաները նորերի վրա փոխելու ժամանակ օբլիգացիաների պ.պ. տէրերը պէտք է ներկայացնեն իսկական օբլիգացիաները՝ տալօններով:

(№ 37) 1—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
MESSAGERIES MARITIMES
(ՄԵՍԱԺԷՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 3/15 ապրիլի դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ TIGRE (ՏԻԳՐ) նաւը, նաւապետ REMÉS (ՐԷՄԷՍ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները:

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ՝ ՄԱԼԱՎԱԶԻ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ՀԷԶՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍ: (№ 23) 2—2

ԿԱՇՈՒ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Ա. ՋԱՐԳԱՐԵԱՆՑ, Փ. ՎԱՐԴԱԶԱՐԵԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.
պատրաստում է
ՊՕԼՈՒՎԱԼ, ՍՏԵԼԿԱ, ՊԱԴՕՇ
ը ն տ ի ր տ ե ս ա կ ն ե ր ի:
Պայմանների մասին դիմել գործարանը ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՇՕՍԷԻ վրա, զաստավի մօտ:
№ 32. 5—10 (ե. շ.)

ԱՌԱՋԻՆ ՁԻԹԱՀԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Յ. ԹԱՅԻՐՕՎԻ ԵՒ Կ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Մեծ պասի համար գործարանում կայ մեծ քանակութեամբ ծախելու համար հետևեալ տեսակների ՁԷԹ. 1) ԿԵՐԱԿՐԻ՝ քունջութի, կանէփի, կտաւատի. 2) ԱՅՐԵԼՈՒ, 3) ԵՓԱԾ՝ ներկելու համար, այլ և կովեր և եզներ կերակրելու համար: Քունջութի ձէթը մաս մաս ծախվում է՝ մէկ և երկու փունտանոց ամաններում հետևեալ խանութներում. 1) Գ ե ղ ա ա ա ն ա պ ր ա ն ք ն ե ր ի կ ո վ կ ա ս ե ա ն ը ն կ ե ր ո ւ թ ե ա ն վ ա ճ ա ռ ա տ ա ն ը. 2) Ջ օ վ ա ն ի ի խ ա ն ո ւ թ ո ւ մ, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն Դօբրժանսկու և Վօրօնցօվի արձանի մօտ. 3) Ա լ ի խ ա ն օ վ ի խ ա ն ո ւ թ ո ւ մ, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն Դօբրժանսկու. 4) Մ ի ր զ ա խ ա ն օ վ ի խ ա ն ո ւ թ ո ւ մ, Պուշկինսկայա փողոց. 5) Բ ե ժ ա ն օ վ ի խ ա ն ո ւ թ ո ւ մ, Միքայէլեան փողոց. 6) Բ ա գ ա ր օ վ ի խ ա ն ո ւ թ ո ւ մ, Նիկօլաեվսկայա փողոց, սեփական տուն. 7) Վ ա ր վ ա ր օ վ ի խ ա ն ո ւ թ ո ւ մ, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ տուն Օրբելիանի. 8) Ս ա ր ա ջ ե վ ի խ ա ն ո ւ թ ո ւ մ, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն Բաբանասօվի:

Բոլոր տեսակ ձէթերի մաս մաս վաճառումը սեփական վաճառատներում. 1) Ս օ լ դ ա տ ս կ ի բ ա զ ա ր, տուն Բուդղանօվի, մսավաճառների մօտ. 2) Թ ո ւ ր ք ա ց Մ ա յ դ ա ն, քաղաքային բուտկայում. 3) Օ լ գ ի ն ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց, տուն Մեբուրնութօվի, քարածուխի պահեստի կողքին և 4) Հ ա ւ լ ա բ ա ր ի հ ր ա պ ա ր ա կ, քաղաքային բուտկա № 1:

Պահեստը և գրասենեակը գետեղված են Երևանեան շոսէյի վրա, սեփական տանը:
(№ 18) 14—14 (ե. շ.)

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ԳՐԻՎՆԱԿԻ դեղագործական մագազինում

ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ քիմիական ՆԵՐԿԵՐ Զատկի ձուերը ներկելու համար, ՄԵՏԱԼԱԿԱՆ կապսիւլներում, նոյնպէս և ուրիշ տեսակ ամենաանվնաս ՆԵՐԿԵՐ, որոնք ներկում են հաւասար և գեղեցիկ գոյներով, առանց ձեռքերը կեղտոտելու: Տրվում են հրահանգներ: Կան մագազինում Զատկի ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐԻ համար ՎԱՐԴԻ և ԼԻՄՕՆԻ իւղեր, ՎԱՆԻԼ, ՇԱՖՐԱՆ, ԿԱՐԴԱՄՕՆ (զարիչին) և այլ անհրաժեշտ նիւթեր:

Մագազինում ծախվում է սեփական լաբօրատօրիայում պատրաստած ՕԴԸԿՕԼՕՆ:
(№ 34.) 4—10

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Հ. Յ. ՕՐԲԷԼԻ
Սօլօլակսկայա փողոց, սեփական տանը №№ 15—16
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ
Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 10 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ.
Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ:
(№ 145) 33—150

(№ 19) Գ. Գ. ԼԱՐՇԷԻ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ
Միխայլօվսկի կամուրջի վրա, մագազին № 174, ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ ԹԱՐՄ ՍԵՐՄԵՐ ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆՆԵՐԻ ԵՒ ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ:
Պրէյսկուրանտները ուղարկվում են ձրիապէս: 15—25

ԷԼԷԿՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ	ԷԼԷԿՏՐՕՆ	ԳԱԶԱՅԻՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺԻՉՆԵՐ
Ուժի հաղորդելը տարածութեան վրա.		Օտտօ սիստեմայի, որոնք իրանք իրանց են ուղղում ու օծում:
ՏԵԼԵՖՕՆՆԵՐԻ ՍԱՐՔԵԼԸ.	ԳԼԷԲՕՎ եղբայրների	Գազի համար — ածուխից,
էլէկտրական նշաններ.	ՌՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա)	— — — նաւթից,
ԶԱՆԳԱԿՆԵՐ ԳԱԼՎԱՆՕՊԼԱՍՏԻԿԱ.	Մեծ Սադօվայա փողոց, 24	— — — անտրացիտից,
էլէկտրօլիզ,		— — — կէրօսինից
Ակումուլատօրներ, էլէմենտներ,	РОСТОВЪ (на Дону)	$^1/_2$-ից մինչև 120 ձիու ոյժի:
ՇԱՆԹԱՐԳԵԼՆԵՐ.	БР. ГЛѢБОВЫ	Շոգեմեքենաներ մեծ արագութեան.
Նախահաշիւներ և ծրագիրներ ձրիաբար.	Большая Садовая, 24.	58—100 (ե. շ.)
(91—№ 5)		

Է Վ Է Լ Ի Ն Ա
ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ վէպ (հոգեբանական էտիւդ).
Գինը 50 կոպէկ (պօստի ծախսով)
Ծախվում է. „Մշակի" խմբագրատանը, կենտրօնական և Խիդէկելի գրավաճառանոցներում և Միքայէլեան կամուրջի վրա գտնվող Յովհաննէսօվի գրավաճառանոցում.
(№ 126) 11—20

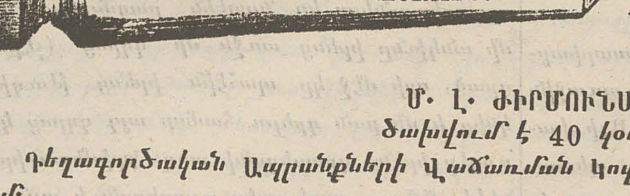

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒԽԻ ԴԷՄ
բժշկական դէպարտամենտից թոյլատրված
ԼՖ ԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ
Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ
ծախվում է 40 կոպէկով
Դեղագործական Ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում: 22—40